

GÖTEBORGS UNIVERSITET
PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN

**Bedömning av trovärdigheten hos brottsoffer med
Downs syndrom**

Zanno Jacklin

Självständigt arbete 15 HP
Forskningsmetod och kandidatuppsats
PX1500
Vårterminen 2022
Handledare: Emelie Ernberg

Bedömning av trovärdigheten hos brottsoffer med Downs syndrom

Zanno Jacklin

Sammanfattning. Downs syndrom (DS) är den vanligaste orsaken till intellektuell funktionsnedsättning i Sverige. Barn och unga med intellektuella funktionsnedsättningar löper 2–3 gånger högre risk att utsättas för brott, samtidigt kan dessa personer uppfattas som mindre trovärdiga av rättsväsendet. Särskilt i situationer då de behöver återge en viss händelse på ett strukturerat och detaljrikt sätt. Syftet med denna studie var att undersöka allmänhetens bedömning av trovärdigheten hos brottsoffer med DS. Studien bygger på en vinjettenkät i en 2 x 2 faktoriell design, som 320 personer (110 kvinnor och 210 män) i åldern 20–72 år svarat på. Deltagarna till studien rekryterades genom ett bekvämlighetsurval via sociala medier, och svarade på enkäten elektroniskt. Deltagarna i studien skattade personer med DS som mer trovärdiga än personer utan DS. Initialt noterades även det inte fanns någon skillnad mellan hur män och kvinnor skattar brottsoffrets trovärdighet. En djupare analys visade dock att de kvinnliga deltagarna påverkades av information om brottsoffrets diagnos.

Trisomi 21, mer allmänt känt som Downs syndrom (DS) orsakas av en extra kopia av kromosom 21 och är den enskilt största orsaken till intellektuell funktionsnedsättning hos människor i Sverige (Karolinska Institutet, u.å.). Det föds i genomsnitt 152 barn med diagnosen varje år (Svenska Downsföreningen, u.å.). De visuella kännetecken som ofta förknippas med DS är exempelvis kort kroppsväxt, uppåtsneddade ögonspringor, runt ansikte och korta breda händer (Karolinska Institutet, u.å.). Förutom dessa visuella kännetecken medför DS även en förhöjd risk för ett flertal fysiska och psykiska problem vilka bland andra innefattar depression, tvångssyndrom, svårigheter att följa sociala normer, nedsatt hörsel, intellektuell funktionsnedsättning och en ökad risk för Alzheimers redan i relativ ung ålder (Smith, 2001; Lemoine, m.fl., 2020). Personer med intellektuella funktionsnedsättningar kan också ha svårare att lämna vittnesmål som av polis och domstol anses vara trovärdigt, exempelvis på grund av sämre minne och högre suggestibilitet (Henry & Gudjonsson, 2003). Syftet med denna studie är att undersöka allmänhetens bedömning av trovärdigheten hos brottsoffer med DS.

Tillit och trovärdighet definieras och mäts lite annorlunda beroende på vad kontexten är. Ett vanligt sätt att se på tillit och trovärdighet är att jämföra den mellanmänniskliga tilliten i in-grupper samt ut-grupper. In-gruppen innefattar välbekanta människor som till exempel familjemedlemmar, släktingar och nära vänner och bekanta och man utgår då ofta från att tilliten inom in-gruppen är relativt hög. Ut-gruppen har inte en lika snäv definition utan kan bestå av i princip alla som inte är i in-gruppen, och som skiljer sig från in-gruppen i sin gruppidentitet, som till exempel nationalitet eller religion (Welzel, & Delhey, 2015). Det finns även ett flertal teorier vilka försöker förklara hur dessa in- och ut-grupper interagerar och påverkar varandra, som exempel kan nämnas den *antagonistiska teorin*, *enhetsteorin* samt *nödvändighetsteorin* (Delhey, & Welzel, 2012).

Tidigare forskning kring brottsoffers trovärdighet belyser svårigheterna i att tydligt definiera trovärdighet. Olika strategier används för att på ett så tillförlitligt sätt som möjligt mäta hur trovärdig ett brottsoffer är. I vissa studier används olika constructs, exempelvis *uppriktighet*, *pålitlighet*, *påverkbarhet*, och hur *konsekvent* en berättelse är, som anses ingå i

trovärdighet. I andra studier har man valt att enbart använda sig av *trovärdighet* och överlåtit definitionen på den som svarar. En del har även valt att skilja på om brottsoffret är trovärdig och om deras vittnesmål är det, vilket kan resultera i att brottsoffret kan anses ha låg generell trovärdighet men att vittnesmålet i sig är trovärdigt (Voogt m.fl., 2019).

Även fast tillit och trovärdighet står nära varandra, så behöver man göra skillnad på de båda. Lite förenklat kan tillit beskrivas som *en frivillig transferering av en vara eller en tjänst till tredje part, med en förväntad (men inte garanterad) framtida gentjänst eller betalning*, det vill säga att vi tror på att normerna kommer att upprätthållas (Ben-Ner, & Halldorsson, 2010). Trovärdighet har en bredare betydelse och är inte direkt synonymt med engelskans *Trustworthiness*. I Sverige när vi talar om trovärdigheten hos en person så syftar vi oftast på huruvida personen är pålitlig och ärlig (Hedquist, 2002).

Tidigare forskning (Henry m.fl., 2011) har visat att barn med intellektuella funktionshinder uppfattades som mindre trovärdiga av en låtsas jury, bestående av 130 brittiska män och kvinnor vilka uppfyllde kriterierna för jury uppdrag, än barn med genomsnittlig intellektuell förmåga. Detta visades bland annat i en studie där deltagarna skulle bedöma trovärdigheten hos ett vittne som vid tidpunkten var 15 år gammal men hade en mental ålder som en genomsnittlig 10 åring. Hälften av deltagarna fick information om att vittnet hade en mild intellektuell funktionsnedsättning och att hens mentala ålder var 10 år, medan den andra halvan fick information om att vittnet var en normalbegåvad 10 åring. Deltagarna som fått information om att vittnet hade en mild intellektuell funktionsnedsättning bedömde, enbart utifrån informationen de fått, att vittnet hade lägre trovärdighet än en genomsnittlig 10 åring. Bedömningen korrigerades dock efter att deltagarna fick ta del av det faktiska vittnesmålet, vilket resulterade i att deltagarna bedömning slutade i att 15 åringen med en mental ålder på 10 år ansågs vara lika trovärdig som en person med en kronologisk ålder på 10 år (Peled, m.fl., 2004).

Inom rättspsykologin anses framför allt två metoder vara framgångsfulla för att avgöra om en person talar sanning eller inte. Criteria-Based Content Analysis (CBA) utgår från att vissa kriterier uppfylls oftare i ett sanningsenligt vittnesmål (exempelvis att oväntat komma på ytterligare detaljer eller yttre omständigheter). Den andra metoden, Reality Monitoring (RM) används för att avgöra ifall en berättelse har sitt ursprung från interna eller externa minnen. Dessa metoder används normalt inte i Sverige, utan man använder andra kriterier baserat på prejudikat från Högsta domstolen. De kriterier man tittar på är att berättelsen ska vara , *klar, lång, levande, logisk, detaljrik, påvisat sanningsenligt, fri från felaktigheter, motsägelser, överdrifter, svårförklarliga moment, konstantbrister, dåligt sammanhang* eller *tvekan i avgörande delar*. Dessa kriterier är inte utformade för barn eller personer som har ett intellektuellt funktionshinder, vilket gör att dessa personer kan ha svårt att uppfylla kriterierna och kan därmed anses vara icke trovärdiga (Ernberg, m.fl., 2018).

Då syftet med denna studie explicit handlar om trovärdighet som ligger närmare *pålitlighet* och *ärlighet* i sin förklaring, så är det för enkelhetens skull denna definition som åsyftas då *Trovärdighet* dryftas.

Den senaste rapporten Brottsförebyggande rådet (BRÅ, 2007) givit ut som specifikt inriktar sig på brott mot personer med funktionsnedsättning är från 2007. I rapporten står att läsa att kunskapsläget överlag är svagt och att fokus ofta har riktats mot kvinnor med intellektuell funktionsnedsättning som har utsatts för sexualbrott. BRÅ för heller inte statistik över brottsoffer med intellektuella funktionshinder, bortsett från vissa brottsrubriceringar under vilka man grupperar äldre tillsammans med ”funktionshindrade” (BRÅ, 2022). På det vis som BRÅ presenterar det i sin statistik, kan ”funktionshindrad” innebära allt från personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, personer som sitter i rullstol eller döva personer.

Trots att personer med DS är en förhållandevis stor grupp i samhället och att barn och unga med intellektuella funktionsnedsättningar löper 2–3 gånger högre risk att utsättas för brott

(Hershkowitz m.fl., 2007), så har det forskats mycket lite om hur denna grupp bör bemötas inom rättsväsendet. I Sverige finns till exempel inga officiella föreskrifter om hur människor med DS bör bemötas av rättsväsendet, det finns heller inte någon särskild metod för att intervjua brottsoffer och vittnen med DS (Malmberg & Färm, 2008). Det skall dock nämnas att Åklagarmyndigheten gett ut en rapport som ska vara vägledande vid barnförhör, där man även gör ett försök att sätta vaga riktlinjer för hur *vuxna personer med osynliga handikapp* kan bemötas i rättsliga sammanhang (Åklagarmyndigheten, 2022). Rapporten från Åklagarmyndigheten är även den tydlig med att det inte finns någon förhörsmetod som är särskilt utvecklad för vuxna med osynliga handikapp. I Storbritannien har däremot justitiedepartementet publicerat en rapport som detaljerat går igenom en mängd olika funktionsnedsättningar, inklusive olika grader av intellektuella funktionsnedsättningar (Ministry of justice, 2011). Rapporten belyser exempelvis vikten av att personen som ska intervjuas blir tillräckligt förberedd på hur, var och när intervjun ska genomföras, samt hur viktigt det är att personen får rätt stöd både under och efter rättegång.

Det är vanligt att personer med DS har problem med språket och hur de ska uttrycka sig (Laws & Bishop, 2010). Dessutom har personer med DS ofta svårare för att detaljerat svara på öppna frågor, samtidigt som de är extra känsliga för ledande frågeställningar (Henry & Gudjonsson, 2007). Detta kan leda till att brottsoffer med DS upplevs som mindre trovärdiga både i förhör under pågående förundersökningar, och i rättsalen (Socialstyrelsen, 2012).

I en explorativ studie (Spaan & Kaal, 2019) undersökte man vilka hinder personer med en lindrig intellektuell funktionsnedsättning möter som brottsoffer. Några av de hinder man identifierade var bland annat: oförmåga för brottsoffret att förstå rättsprocessen, oförmåga för brottsoffret att nå upp till de krav rättsväsendet normal ställer, fördomar om personer med intellektuella funktionshinder, samt att språket som används i tal och skrift ligger på en för avancerad nivå för att brottsoffret ska kunna ta till sig informationen. Dessutom är kunskapen hos rättsväsendets utförare ofta otillräcklig om vad en lindrig intellektuell funktionsnedsättning innebär i praktiken. Hos personer med DS varierar graden av intellektuell funktionsnedsättning från lindrig till grav (ICD list, 2022). Skillnaden mellan lindrig och grav intellektuell funktionsnedsättning framgår i DSM-5 (American Psychiatric Association, 2014). Kortfattat beskrivs att personer med en lindrig intellektuell funktionsnedsättning har svårt för abstrakt tänkande, planering, prioriteringar och att läsa av sociala situationer. En grav intellektuell funktionsnedsättning innebär i stället att personen har ett mycket begränsat språk, talar med enkla ord och fraser, och förstår andras tal enbart om de talar med enkla ord och gester, och dessutom behöver hjälp och stöd med i princip allting i sin vardag.

Kombinationen av ett svagt kunskapsläge hos myndigheter och rättsväsende och bristfälligt forskningsunderlag utgör en brist i rättssäkerheten för personer med DS. Särskilt utsatta blir de brottsoffer som har svårt att uttrycka sig, samt är extra känsliga för ledande frågeställningar. Denna studie undersöker allmänhetens bedömning av trovärdigheten hos brottsoffer med DS.

Med rättssäkerhet menas att alla människor ska ha samma förutsättningar för en rättvis rättegång, oavsett kön, hudfärg, religion eller funktionsnedsättning. Lagar och regler måste vara förutsägbara, och ingen ska bli åtalad och dömd utan att det finns tillräckligt med bevis. Ingen ska heller kunna bli dömd i domstol utan finns tydligt stöd i lagen för domen (Sveriges Domstolar, 2020).

Den forskning som finns om brottsoffers trovärdighet har främst fokuserat på sexualbrott där offret varit kvinna eller flicka, och förövaren en man (Van Doorn, m.fl., 2019; Voogt, & Crossman, 2019). I min litteratursökning hittades endast en studie som undersökte trovärdigheten hos vittnen med DS, oaktat brott och kön (Collins, & Henry, 2016). Man har även noterat att kvinnor och män ofta gör olika bedömningar om brottsoffers trovärdighet, och

att kvinnor i större utsträckning värderar brottsoffer som mer trovärdiga än vad män gör (Voogt, & Klettke, 2017; Bottoms, m.fl., 2014).

Föreliggande studie är så vitt jag känner till den första som kommer att svara på om människor är mer kritiska till ett vittnesmål från vuxna brottsoffer de vet har DS samt om det finns någon skillnad mellan män och kvinnor i frågan. Vidare kan resultatet tydliggöra vikten av väl utarbetade rutiner vid förhör av brottsoffer med DS och andra intellektuella funktionsnedsättningar.

Föreliggande studie genomfördes genom att personer som rekryterats online fick svara på en vinjettenkät där ett fiktivt brott beskrevs. Hälften av deltagarna fick information om att brottsoffret har DS, medan den andra hälften inte fick den informationen. Deltagarna svarade sedan på ett antal frågor om hur de upplever trovärdigheten hos brottsoffret.

Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka allmänhetens bedömning av trovärdigheten hos brottsoffer med downs syndrom. Hypoteserna i studien är följande: *H1: Brottsoffer med DS upplevs som mindre trovärdiga* samt *H2: Brottsoffer med DS upplevs som mer trovärdiga av kvinnor än av män*.

Metod

Deltagare

Initialt registrerades att 471 personer hade påbörjat enkäten, av dessa exkluderades 151 svar på grund av att de var ofullständiga. Av de resterande 320 uppgav 110 personer att de var kvinnor och 210 att de var män. Respondenterna var i åldrarna 20–72 år ($M = 44,6$, $s = 12,2$). I enkäten fanns även möjlighet att svara ”Annat/vill inte svara” på frågan om kön, men ingen av respondenterna utnyttjade denna möjlighet. Deltagarna randomiserades till två grupper genom att enkäten utformades så varannan person hamnade i grupp n_1 och varannan i n_2 , ($n_1 = 153$, $n_2 = 167$). n_1 fick information om att det fiktiva brottsoffret har downs syndrom, medan denna information utelämnades för n_2 . 151 svar exkluderades på grund av att svaren var ofullständiga, därav blev grupperna ojämnta i storlek.

Material

Datainsamlingen för studien genomfördes via en webbenkät (Bilaga 1) som var tillgänglig under en tvåveckorsperiod. Webbenkäten utgick från två varianter av en vinjettext (Bilaga 1) och var utformad så att varannan deltagare svarade utifrån den ena vinjetten, och varannan utifrån den andra vinjetten. I den ena vinjetten får deltagarna veta att ”Anna” har DS, och den informationen utelämnas ur den andra vinjetten. I övrigt är de exakt likadana.

I vinjetten får deltagaren läsa om ”Anna” och ”Karin” som varit vänner under en kortare period. En dag när Anna upptäcker att hennes plånbok är borta så frågar hon Karin om hon har sett den. Karin svarar på ett aggressivt sätt och efter det hör Anna inte av henne igen. Anna hör av sig till sin bank vilka uppmanar henne att kontakta polisen. När Anna är hos polisen ger hon tvetydiga svar på polisens frågor. Hon tror att det fanns kontanter i plånboken eller inte samt

att hon vet att Karin tagit plånboken. Efter att polisen förklarar för Anna att hon kan bli polisanmäld för försäkringsbedrägeri om hon ljuger, så ändrar Anna sig och säger att det inte fanns några pengar i plånboken och att hon inte visste om något annat än plånboken och bankkortet var borta.

Vinjettexten är baserad på mina erfarenheter som yrkesverksam i 6 år inom LSS samt 3 år som familjeutredare av unga föräldrar med olika typer av psykosocial problematik.

Deltagarna uppmanades att noggrant läsa vinjettexten och detta kontrollerades på nästkommande sida genom att deltagarna svarar på fyra kontrollfrågor om texten de läst. Därefter följde 8 frågor vars syfte var att mäta hur trovärdigt brottsoffret var enligt deltagarna. Svartalternativen gavs på en 7 gradig likertskala, och har tidigare använts och validerats (Ernberg & Landström, 2016). I de första 4 frågorna får deltagarna ta ställning till vittnesmålet och om det var *rimligt*, *övertygande*, *trovärdigt* och *detaljrikt* (1 = *i mycket låg utsträckning*, 7 = *i mycket hög utsträckning*). Sedan följde en fråga om huruvida deltagarna ansåg att händelsen som beskrivits innehöll sådant som överdrifter, motsägelser eller felaktigheter (1 = *i mycket låg utsträckning*, 7 = *i mycket hög utsträckning*). På efterföljande sida får respondenterna en direkt fråga på i vilken grad de tror att brottsoffret talar sanning (1 = *i mycket låg grad*, 7 = *i mycket hög grad*). Sidan efter innehöll två frågor där ska svara på sannolikheten att brottet alls begåtts samt om det i så fall begåtts på det vis som beskrivits (1 = *inte alls sannolikt*, 7 = *mycket sannolikt*).

På näst sista sidan fick deltagarna möjlighet att skriva vad de trodde att studien handlar om, och på sista sidan fick de information om studiens egentliga syfte samt möjlighet att lämna feedback eller andra kommentarer om enkäten de svarat på.

Design

Studien hade en 2x2 faktoriell design (information om DS: ja eller nej, samt kön: man eller kvinna). En flervägs oberoende ANOVA med oriktade hypoteser och en alfanivå på .05 genomfördes för att testa hypoteserna.

Tillvägagångssätt

Deltagarna rekryterades genom bekvämlighetsurval, och en länk till enkäten delades på Facebook, Twitter och LinkedIn. Först i enkäten fick deltagarna information om att det är frivilligt att delta, att de när som helst kan avsluta utan att behöva ange något skäl samt att deras svar behandlas anonymt. Därefter fick de läsa en vinjettext där ett fiktivt brott beskrivs samt utdrag ur ett fiktivt förhör med brottsoffret. Vinjetten fanns i två varianter, en där deltagarna fick information om att brottsoffret har DS och en utan denna information.

Databearbetning

Skalan på en av frågorna (Fråga 6: *I vilken utsträckning tycker du händelsen som beskrevs innehöll svärförklarliga punkter, som till exempel överdrifter, motsägelser, påhitt eller felaktigheter?*) var motsatt de övriga frågorna, så att ett högt värde i denna fråga innebar lägre trovärdighet, och därför skiftades värdet från svaren (alla ettor byttes mot sjuor, tvåor mot sexor osv). Ett reliabilitetstest gav ett tillfredställande Cronbach's alfa ($\alpha = .85$), och visade även att alfa inte skulle bli högre om någon fråga togs bort.

Av de kontrollfrågor som ställdes för att säkerställa att deltagarna läst vinjetten svarade 2 personer som fått information om DS fel på 1 fråga var (*Annas plånbok innehöll 100 kr samt Annas bank uppmanade henne att kontakta polisen*), 2 personer ur gruppen som inte fått info om DS svarade fel på en och samma fråga (*Anna och Karin har varit vänner sedan de var barn*). Jag valde att inte exkludera dessa svar från studien, eftersom de hade svarat rätt i frågan om huruvida Anna har DS eller inte vilket var huvudfrågan.

Av de 8 frågorna skapades ett index som ett mått på *trovärdighet* (*I vilken utsträckning tycker du Annas vittnesmål var rimligt? I vilken utsträckning tycker du Annas vittnesmål var övertygande? I vilken utsträckning tycker du Annas vittnesmål var trovärdigt? I vilken utsträckning tycker du Annas vittnesmål var detaljrikt? I vilken utsträckning tycker du att händelsen som beskrivits innehöll svårförklarliga detaljer (t.ex. överdrifter, motsägelser, påhitt, felaktigheter)? I vilken grad tror du Anna talar sanning? Hur sannolikt tror du att det är att plånboken blivit stulen? Hur sannolikt tror du att det är att plånboken innehöll kontanter?*).

Tabell 1

Deltagarnas medelvärde och standardavvikelse från trovärdighetsindex

Kön	Info om downs syndrom	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>
Kvinna	Info om DS	4,58	1,20	48
	Ingen info om DS	4,01	1,12	62
Man	Info om DS	4,23	,90	105
	Ingen info om DS	3,99	,98	105

Notering. DS = Downs syndrom. Skalan går mellan 1–7 där 1 är lägst trovärdighet och 7 är högst.

Datan från deltagarna (Tabell 1) sorterades sedan efter huruvida de fått information om att brottsoffret har DS ($n = 153$) eller om de inte fått information om brottsoffrets DS ($n = 167$). Vidare utfördes Levene's homogenitetstest vilket bekräftade antagandet om homogena varianser, $F(3, 316) = 1,6, p = ,19$. En flervägs oberoende ANOVA genomfördes för att se om de oberoende variablerna (information om DS och deltagarnas kön) påverkade den beroende variabeln (skattad trovärdighet), och slutligen beräknades effektstyrkan med Cohens D, där $d = .20$ anses vara låg effekt, $d = .50$ medelstark effekt och $d \geq .80$ räknas som hög effekt. (Sawilowsky, 2009).

Den sista frågan i enkäten (*Vad tror du att denna studie handlar om?*) var frivillig att besvara. 126 personer ur gruppen som fått information om brottsoffrets DS och 129 som inte fått informationen valde att svara på denna öppna fråga. De svar som fått mer än två liknande svar (exempelvis så räknades *trovärdighet*, *trovärdighet hos vittnen* och *trovärdighet av vittnesmål* som just trovärdighet) noterades (Tabell 2). Svar som endast givits av 1 person, samt svar som "vet ej" och "ingen aning" har registrerats under "övrigt".

Tabell 2

Deltagarnas svar på vad de trodde studien handlade om.

Svar på frågan	Info om DS	Ingen info om DS
Trovärdighet	19	17
Trovärdighet hos personer med DS	25	-
Förhörstekniker	4	6
Minne/perception/ läsförståelse	15	37
Fördomar	10	-
Övrigt	53	69

”Övrigt” innebär svar som endast en person givit, och även svar som ”vet ej” och ”ingen aning”.

Resultat

Huvudanalys

I denna studie undersöktes H1: *Brottsoffer med DS upplevs som mindre trovärdiga* samt H2: *Brottsoffer med DS upplevs som mer trovärdiga av kvinnor än av män*. En variansanalys som utfördes i en flervägs oberoende ANOVA visade att det inte finns någon signifikant interaktion mellan den beroende variabeln (trovärdighet) och de oberoende variablerna (information om DS*kön), $F(1, 316) = 1,75, p = ,19$. Resultatet visade heller ingen signifikant skillnad mellan könen, $F(1, 316) = 2,27, p = ,13$. Så långt fanns det därför inte något stöd för H2 (*Brottsoffer med downs syndrom upplevs som mer trovärdiga av kvinnor än av män*). Det finns däremot en signifikant skillnad mellan de som fick information om att brottsoffret har DS och de som inte fick den informationen, $F(1, 316) = 11,12, p < ,001, d = ,33$. Resultatet gick tvärtemot H1 (*Brottsoffer med downs syndrom upplevs som mindre trovärdiga*) och visade att brottsoffret upplevdes ha högre trovärdighet bland deltagare som fick information om att brottsoffrets diagnos. Därmed konstaterades det att det inte finns något stöd för H1.

Uppföljande analys

En granskning av skillnaden i medelvärdet (Tabell 1) mellan kvinnor som fått information om downs syndrom och de som inte fick den informationen gav anledning till vidare analys.

Ett konfidensintervall på 95% ger ingen överlappning av medelvärdet hos kvinnor som inte fick information om brottsoffrets DS ($M = 3,80-4,21, CI 95\%$) och de kvinnor som fick

den informationen ($M = 4,35-4,81$, $CI\ 95\%$). Effektstorleken på interaktionen mellan de kvinnor som fått och de som inte fått information om brottsoffrets DS är dock medelstark ($d = ,51$). Detta indikerar att skillnaden mellan de som fick information om DS och de som inte fick det, drivs uteslutande av de kvinnliga deltagarna. Detta bekräftades genom att separera män och kvinnor, och sedan genomföra en variansanalys där enbart gruppen *kvinnor* ingick. Analysen visade att det finns en signifikant skillnad mellan de kvinnor som fått information om brottsoffrets DS och de som inte fick samma information, $F(1, 108) = 6,39$, $p = ,013$. Samma analys utförd där enbart gruppen *män* ingick visade däremot att information om brottsoffrets DS inte gjorde någon skillnad i skattad trovärdighet, $F(1, 210) = 3,50$, $p = ,06$.

Diskussion

Syftet med studien var att undersöka allmänhetens bedömning av trovärdigheten hos brottsoffer med downs syndrom, och en tanke finns om att allmänhetens bedömningar avspeglas inom rättsväsendet. Två hypoteser utarbetades för att svara på frågan, Hypotes 1: *Brottsoffer med DS upplevs som mindre trovärdiga* och Hypotes 2: *Brottsoffer med DS upplevs som mer trovärdiga av kvinnor än av män*.

Resultatet visade att personer som får information om att ett brottsoffer har diagnosen DS skattade trovärdigheten hos brottsoffret högre än personer som inte fick information om diagnosen. Det finns därför inget stöd för Hypotes 1.

Vid en första anblick visar resultatet att det inte fanns någon skillnad mellan män och kvinnor som fått (eller inte fått) information om brottsoffrets diagnos, och att det inte finns stöd för hypotes 2. Det upptäcktes dock att datan inte verkade stämma helt och hållet med de resultat som variansanalysen gav, vilket föranledde vidare analys.

Det upptäcktes att skillnaden i medelvärde mellan kvinnor som fått information om brottsoffrets diagnos och de som inte fått samma information var mer än dubbelt så stor som skillnaden mellan männen medelvärde. En kontrollräkning visade att det inte fanns en överlappning av kvinnornas medelvärde vid ett konfidensintervall på 95%.

En uträkning av Cohen's d visade en medelstark effekt för kvinnor som fick information om brottsoffrets diagnos. En möjlig förklaring till den icke-signifikanta interaktionen, trots att konfidensintervallerna överlappar för män men inte för kvinnor, är låg statistisk kraft. Om studien haft fler deltagare så hade den statistiska kraften varit större, och med all sannolikhet skulle interaktionen ge ett signifikant resultat i variansanalysen.

Utifrån denna nya information bör slutsatsen dras att det finns ett stöd för Hypotes 2, och att det går att visa att det finns en signifikant skillnad i hur män och kvinnor bedömer trovärdigheten efter att ha fått information om brottsoffrets diagnos. Detta påverkar dock inte giltigheten av Hypotes 1, då män inte bedömer vittnesmål där brottsoffret har DS som vare sig mer eller mindre trovärdigt än brottsoffer utan DS och kvinnor tvärtom hypotesen bedömer brottsoffer med DS som mer trovärdiga.

Detta är i linje med tidigare forskning. Peled m.fl. (2004) visade att deltagarna initialt ansåg att personer med intellektuella funktionshinder är mindre trovärdiga, men efter att de tagit del av vittnesmålet försvann också den skattade skillnaden i trovärdighet mellan de med och de utan intellektuella funktionshinder. Tyvärr gjorde inte Peled m.fl. någon analys för att se om det fanns en skillnad mellan könen. I den studie de genomförde var könsfördelningen (131

kvinnor och 56 män) omvänd jämfört med denna studie (110 kvinnor och 210 män), och det hade varit intressant att se om skillnaden mellan könen kunde bekräftas.

Däremot har det gjorts studier om skillnader mellan kvinnor och män som jurymedlemmar i rättegångar gällande sexuella övergrepp mot barn. Man har då kunnat konstatera att kvinnor känner högre sympati och ser brottsoffren som mer trovärdiga samt känner starkare aversion mot de åtalade än vad män gör (Bottoms, m.fl., 2014).

En möjlig förklaring till skillnaden mellan könen kan vara att män och kvinnor skiljer sig åt i personlighet och temperament på gruppnivå. Den största skillnaden mellan män och kvinnor enligt Femfaktormodellen finns i *Agreeableness*, där egenskaper som intresse för människor, sympati för andra och ömsinhet hamnar. På gruppnivå får kvinnor signifikant högre poäng än män i just *Agreeableness* (Lippa, 2010). Det är rimligt att personer med hög *Agreeableness* känner större sympati och har större benägenhet att tro på personer från utsatta grupper, som till exempel brottsoffer som har DS.

25 personer av de 126 ur gruppen som fått info om brottsoffrets DS trodde att studiens handlade om just trovärdigheten hos brottsoffer med DS. Detta kan förstås ha påverkat helheten, men som det visats så är det kvinnor som står för skillnaden mellan de som fått/inte fått information om DS, vilket är i linje med tidigare forskning där brottsoffer generellt ses som mer trovärdiga av kvinnor än av män (Voogt, & Klettke, 2017; Bottoms, m.fl., 2014). Det kan också tänkas att deltagarna haft mer överseende över ett motsägelsefullt och osäkert vittnesmål just för att de visste om att personen hade DS, antingen för att de insåg att man inte kan ställa lika höga krav på ett vittnesmål från en person med DS eller av ren sympati. Det är heller inte ovanligt att deltagare i studier som denna svarar så som *man egentligen bör tycka*, men om resultatet berott på något sådant så borde det inte ha framkommit någon skillnad mellan könen. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att de som inte fick information om brottsoffrets DS, inte fick någon som helst förklaring till "Annas" vittnesmål, och varför hon ändrade sig samt var inkonsekvent. Det är möjligt att man skulle få liknande resultat om man bytte ut DS mot något annat, som till exempel att "Anna" nyss varit med i en bilolycka.

En annan intressant aspekt av brottsoffers trovärdighet inom rättsväsendet är hans eller hennes mentala ålder. Ett flertal studier nämner just den mentala åldern i sammanhang där en bedömning av hur trovärdig ett brottsoffer eller vittne med intellektuell funktionsnedsättning är. Peled m.fl. (2004) lät till exempel deltagarna i sin studie få veta att vittnet hade en kronologisk ålder på 15 år, men på grund av hans intellektuella funktionsnedsättning låg den mentala åldern 10 år. I en studie där man jämförde hur korrekt vittnesmål givna av barn och ungdomar med DS i förhållande till vittnesmål givna av personer utan DS hade man helt och hållet valt att jämföra personer med samma mentala, snarare än kronologiska ålder (Collins m.fl., 2016). I Storbritannien där studien var utförd använde man standardiserade och validerade test för att avgöra den mentala åldern. Dels använde man ett verbalt test, British Picture Vocabulary Scale (BPVS-3) del sett icke-verbalt test, Raven's Coloured Progressive Matrices (Raven's CPM) vilka tillsammans ska ge en rättvis bild av personens mentala ålder. I Sverige använder man ofta Wechsler Intelligence Scale for Children (WISC) alternativt Wechsler Adult Intelligence Scale (WAIS). Jag har dock inte kunnat hitta någon tillförlitlig information om huruvida dessa test används inom rättsväsendet, och i så fall på vems/vilkas initiativ. Studien som Collins m.fl. genomförde visade att barn och ungdomar med DS ger lika tillförlitliga vittnesmål som de utan DS gör, om man jämför den mentala åldern. Även om man regelbundet skulle använda någon av de standardiserade testen för att fastställa den mentala åldern, så kommer man ställas inför andra problem. Jag tror att människor generellt är ganska dåliga på att föreställa sig hur en person som är 28 år kronologiskt men 12 år mentalt bör svara på frågor i en förhörssituation eller hur detaljrikt de bör kunna återge en händelse. Troligtvis skulle en psykolog eller annan person som är utbildad inom området behöva närvara och vägleda den rättsliga personalen genom hela processen.

Ytterligare forskning kan man fördel fokusera på hur de personer med DS som av en eller annan anledning varit del av en rättsprocess har upplevt det hela. Vidare behövs insyn i de olika delarna av rättsprocessen för att ta reda på hur de bemöter personer med DS, och ifall det finns ett etablerat förfarande eller om man gör olika i olika delar av landet.

Begränsningar

På grund av tidsbrist och resurser gjordes valet att undersöka allmänhetens bedömningar av trovärdighet, och inte specifikt personer som arbetar inom rättsväsendet. På gruppnivå bör inte allmänhetens bedömning skilja sig avsevärt från personer som arbetar inom exempelvis polisen och Åklagarmyndigheten. Det hade även varit att föredra att ha exakt lika många män som kvinnor, för bättre balans mellan könen. Vi såg även hur det inte fanns någon signifikant interaktion mellan könen, trots att sedan gick att visa att det endast var i gruppen *kvinnor* som det fanns skillnad mellan de som fått information om DS och de som inte fått den informationen. Därför skulle det varit önskvärt att ha fler deltagare och därmed en högre statistisk kraft i studien.

Avslutningsvis

Tidigare forskning om trovärdighet hos brottsoffer har främst fokuserat på sexualbrott, och då framför allt kvinnliga brottsoffer. Jag har endast hittat en tidigare studie som liknar denna, men som då fokuserade på vittnen med DS snarare än brottsoffer, och handlade dessutom om barn och ungdomar. Denna studie har genom att den inte behandlar ett brott som väcker avsky på samma sätt som en våldtäkt ofta gör, gett svar på vad allmänheten anser om trovärdigheten hos brottsoffer med DS. Dessutom fokuserar denna studie på vuxna individer med DS, vilka enligt min litteratursökning verkar vara en bortglömd grupp. Trots att vi i Sverige idag inte har några rutiner för hur rättsväsendet bör bemöta brottsoffer med DS, så inger denna studie hopp om att dessa personer ändå får uppleva någon form av rättssäkerhet. Det hade dock varit att föredra att ha väl genomtänkta riktlinjer och rutiner för hur personer med DS ska bemötas i rättsliga sammanhang. Det räcker inte med att förlita sig på att människor generellt ska ha överseende med, från ett ”normalt” perspektiv, undermåligt vittnesmål.

Referenser

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
- Ben-Ner, A., & Halldorsson, F.. (2010). Trusting and trustworthiness: What are they, how to measure them, and what affects them. *Journal of Economic Psychology*, 31(1), 64–79. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2009.10.001>
- Bottoms, B. L., Peter-Hagene, L. C., Stevenson, M. C., Wiley, T. R. A., Mitchell, T. S., and Goodman, G. S. (2014) Explaining Gender Differences in Jurors' Reactions to Child Sexual Assault Cases, *Behav. Sci. Law*, 32, pages 789– 812. doi: [10.1002/bsl.2147](https://doi.org/10.1002/bsl.2147)
- BRÅ. (2007). *Våld mot personer med funktionshinder*. https://bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800010148/2007_26_vald_mot_personer_med_funktionshinder.pdf
- BRÅ. (2022). *Klassificering av brott. Anvisningar och regler*. Hämtad 2022-02-23 från https://bra.se/download/18.161d181f17db3c8d91d87d/1640092137575/2022_Klassificering_av_brott_v_10.0.pdf
- Bujang, M. A., Omar, E. D., & Baharum, N. A.. (2018). A Review on Sample Size

- Determination for Cronbach's Alpha Test: A Simple Guide for Researchers. *Malaysian Journal of Medical Sciences*, 25(6), 85–99. <https://doi.org/10.21315/mjms2018.25.6.9>
- Collins, D., & Henry, L. (2016). Eyewitness recall and suggestibility in individuals with Down syndrome. *Journal of Intellectual Disability Research*, 60(12), 1227-1231. <https://doi.org/10.1111/jir.12310>
- Delhey, J. & C. Welzel (2012). "Generalizing Trust: How Outgroup-Trust Grows Beyond Ingroup-Trust." *World Values Research* 5(3): 46-69. Hämtad 2022-05-03 från <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSPublicationsPapers.jsp>
- Ernberg, E. & Landström, S. (2016). To prosecute or not to prosecute: Law students' judicial decisions in CSA cases. *Scandinavian Journal of Psychology*, 57, 30– 35. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1111/sjop.12261>
- Ernberg, E., Magnusson, M., Landström, S., & Tidefors, I.. (2018). Court evaluations of young children's testimony in child sexual abuse cases. *Legal and Criminological Psychology*, 23(2), 176–191. <https://doi.org/10.1111/lcrp.12124>
- Hedquist, Rolf. (2002), *Trovärdighet – en förutsättning för förtroende* (Rapport 182, ISSN 1401-2383). Styrelsen För Psykologiskt Försvar. Stockholm. Hämtad 2022-05-03 från <https://rib.msb.se/filer/pdf/17659.pdf>
- Henry, L.A. and Gudjonsson, G.H. (2007), Individual and developmental differences in eyewitness recall and suggestibility in children with intellectual disabilities. *Appl. Cognit. Psychol.*, 21: 361-381. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1002/acp.1280>
- Henry, L.A., Gudjonsson, G.H. (2003), Eyewitness Memory, Suggestibility, and Repeated Recall Sessions in Children with Mild and Moderate Intellectual Disabilities. *Law Hum Behav* 27, 481–505 <https://doi.org/10.1023/A:1025434022699>
- Henry, L., Ridley, A., Perry, J., & Crane, L.. (2011). Perceived credibility and eyewitness testimony of children with intellectual disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, 55(4), 385–391. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2011.01383.x>
- Hershkowitz, I., Lamb, M. E., & Horowitz, D. (2007), Victimization of children with disabilities. *American Journal of Orthopsychiatry*, 77(4), 629-635. doi:<http://dx.doi.org/10.1037/0002-9432.77.4.629>
- ICD list. (2022). *2022 ICD-10-CM CODE Q90.9. Down syndrome, unspecified*. Hämtad 2022-02-23 från <https://icdlist.com/icd-10/Q90.9>
- Karolinska Institutet. (u.å). *Downs Syndrom*. Hämtad 2022-05-02 från <https://mesh.kib.ki.se/term/D004314/down-syndrome>
- Laws, G. and Bishop, D.V.M. (2004), Verbal deficits in Down's syndrome and specific language impairment: a comparison. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 39: 423-451. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/13682820410001681207>
- Lemoine, L., Ledreux, A., Mufson, E. J., Perez, S. E., Simic, G., Doran, E., Lott, I., Carroll, S., Bharani, K., Thomas, S., Gilmore, A., Hamlett, E. D., Nordberg, A., & Granholm, A. C.. (2020). Regional binding of tau and amyloid PET tracers in Down syndrome autopsy brain tissue. *Molecular Neurodegeneration*, 15(1). <https://doi.org/10.1186/s13024-020-00414-3>
- Lippa, R. A. (2010). Sex differences in personality traits and gender-related occupational preferences across 53 nations: Testing evolutionary and social-environmental theories. *Archives of Sexual Behavior*, 39(3), 619-636. doi:<https://doi.org/10.1007/s10508-008-9380-7>
- Malmberg, D. & Färm, K. (2008). *Dolda brottsoffer – Polismyndighetens och socialtjänstens hantering av brott och övergrepp mot personer med funktionshinder*. Universitetsstryckeriet

- Ministry of justice. (2011). *Achieving best evidence in criminal proceedings. Guidance on interviewing victims and witnesses, and guidance on using special measures*. Hämtad 2022-02-23 från https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/legal_guidance/best_evidence_in_criminal_proceedings.pdf
- NJA (2010). Bevisvärdering i mål om sexualbrott [Evidential value in sex crime cases]. Stockholm, Sweden: Nytt Juridiskt Arkiv, p. 671.
- NJA (2017). Bevisvärdering i mål om sexualbrott [Evidential value in sex crime cases]. Stockholm, Sweden: Nytt Juridiskt Arkiv, p. 316.
- Peled, M., Iarocci, G. and Connolly, D.A. (2004), Eyewitness testimony and perceived credibility of youth with mild intellectual disability. *Journal of Intellectual Disability Research*, 48: 699-703. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1111/j.1365-2788.2003.00559.x>
- Sawilowsky, Shlomo S. (2009). "New Effect Size Rules of Thumb," *Journal of Modern Applied Statistical Methods*: Vol. 8 : Iss. 2 , Article 26. DOI: 10.22237/jmasm/1257035100
- Smith D. S. (2001). Health care management of adults with Down syndrome. *American family physician*, 64(6), 1031–1038.
- Socialstyrelsen. (2012). *Brottsoffer och deras närstående: Socialtjänstens ansvar för att ge stöd och hjälp*. Hämtad 2022-02-23 från <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2012-3-22.pdf>
- Spaan, N. A., & Kaal, H. L. (2019). Victims with mild intellectual disabilities in the criminal justice system. *Journal of Social Work*, 19(1), 60–82. <https://doi.org/10.1177/1468017318757331>
- Svenska Downs-föreningen. (u.å). *För gravida & föräldrar*. Hämtad 2022-02-20 från <https://www.svenskadownsforeningen.se/ny-foralder/>
- Sveriges Domstolar (2020). *Sveriges Domstolars uppgift och roll*. Hämtad 2022-06-04 från <https://www.domstol.se/om-sveriges-domstolar/sa-fungerar-domstolarna/sveriges-domstolars-uppdrag-och-roll/>
- Van Doorn, J., & Koster, N. N.. (2019). Emotional victims and the impact on credibility: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 47, 74–89. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2019.03.007>
- Voogt, A., & Klettke, B.. (2017). The Effect of Gender on Perceptions of Credibility in Child Sexual Assault Cases: A Systematic Review. *Journal of Child Sexual Abuse*, 26(2), 195–212. <https://doi.org/10.1080/10538712.2017.1280576>
- Voogt, A., Klettke, B., & Crossman, A.. (2019). Measurement of Victim Credibility in Child Sexual Assault Cases: A Systematic Review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 20(1), 51–66. <https://doi.org/10.1177/1524838016683460>
- Welzel, C., & Delhey, J.. (2015). Generalizing Trust. *Journal of Cross-cultural Psychology*, 46(7), 875–896. <https://doi.org/10.1177/0022022115588366>

Bilaga 1

Webbenkät

Denna studie är en del av mitt examensarbete vid psykologiska institutionen, Göteborgs universitet.

Deltagandet är frivilligt

Jag deltar frivilligt i forskningsstudien. Jag vet att jag när som helst har rätt att avbryta mitt deltagande i studien utan att meddela något skäl och utan att det på något sätt påverkar mitt bemötande i tjänsterna eller mina möjligheter att få förmåner. Jag kan också återkalla mitt samtycke att delta i studien. Jag är också medveten om att de uppgifter som samlats in fram till att jag återkallar samtycket kan inte längre raderas från materialet och att de används i studien på det sätt som beskrivs i informationsbrevet.

Uppgifterna är konfidentiella

Alla uppgifter som samlas in till studien behandlas konfidentiellt. Studiematerialet analyseras utan personuppgifter och någon information om deltagarnas identitet framkommer inte av studierapporterna. Uppgifterna som samlats in i studien överläts inte till andra än de personer som genomför studien.

Om du har några frågor angående studien, är du välkommen att kontakta mig via e-post: gusjackza@student.gu.se

---

Jag är en:

- Kvinna
- Man
- Annat/vill inte svara

Fyll i din ålder i siffror

Du ska strax få ta del av en text som beskriver en händelse, samt ett kort utdrag från en fiktiv polisanmälan. Efter att du har läst texten kommer du att få svara på några frågor om det du just läst, därför är det viktigt att du läser texten noga innan du går vidare i enkäten.

(Vinjettext med information om downs syndrom)

Läs noga igenom texten innan du svarar på frågorna.

I följande scenario har ”Anna” diagnosen Downs Syndrom.

Anna och Karin träffades för första gången genom gemensamma bekanta för ungefär två månader sedan. Sedan den första gången de träffades så har de umgåtts flera gånger i veckan och trivs bra tillsammans. Efter den senaste gången de träffades hemma hos Anna upptäckte Anna att hennes plånbok var borta. Anna letade överallt i lägenheten utan att hitta plånboken, och när hon frågade Karin om hon sett den så svarade Karin på ett aggressivt sätt att ”Jag har inte snott din jävla plånbok!”.

Anna tycker att Karins svar är konstigt, och efter konfrontationen svarar Karin inte längre i telefon när Anna ringer. När Anna kollar saldot på sitt bankkonto så ser hon att någon har betalat med hennes kort vid tre tillfällen under tiden från att plånboken försvann och hon upptäckte att den var borta. När Anna pratar med sin bank berättar de att hon måste anmäla kortet försvunnet till polisen för att de ska kunna betala tillbaka pengarna som fattas.

När Anna gör en polisanmälan berättar hon om plånboken samt att det gjorts köp med hennes kort. Polisen frågar om hon tror att hon tappat plånboken ute, men Anna säger att hon vet hon inte tappat den. När polisen frågar om någon varit hemma hos henne under tidpunkten hon tror att plånboken försvann så svarar Anna nekande. Först efter en stund kommer hon på att Karin har varit där, och berättar för polisen om Karin. Polisen frågar Anna ifall hon och Karin varit ovänner, och Anna säger att hon inte vet eftersom de inte träffats sedan hon frågade Karin om plånboken. Polisen frågar även Anna om det fanns kontanter i plånboken, och Anna svarar att det inte fanns det.

Polisen frågar om Anna är säker på det, och Anna svarar att hon inte är säker. Efter en stund säger hon att hon tror att det fanns 500 kr i plånboken. Polisen undrar om hon ”tror” att plånboken innehöll 500 kr eller om hon ”vet” att det fanns det. Anna svarar att hon vet att det fanns 500 kr i plånboken och att det är Karin som tagit dem. När polisen frågar varför Anna inte sade något om kontanterna från början om hon visste att de var borta, svarar hon att hon glömde det. Polisen säger till Anna att det är olagligt att ljuga om att saker blivit stulna om de inte faktiskt blivit det, och att man då kan bli anmäld för försäkringsbedrägeri. Efter det frågar polisen återigen Anna vad som är försvunnet. Anna säger först att hon inte vet, men sedan säger hon att plånboken med bankkortet i är borta. Polisen frågar om inte kontanterna också är borta då, och Anna svarar att det är de inte.

(Vinjettext utan information om downs syndrom)

Anna och Karin träffades för första gången genom gemensamma bekanta för ungefär två månader sedan. Sedan den första gången de träffades så har de umgåtts flera gånger i veckan och trivs bra tillsammans. Efter den senaste gången de träffades hemma hos Anna upptäckte

Anna att hennes plånbok var borta. Anna letade överallt i lägenheten utan att hitta plånboken, och när hon frågade Karin om hon sett den så svarade Karin på ett aggressivt sätt att "Jag har inte snott din jävla plånbok!".

Anna tycker att Karins svar är konstigt, och efter konfrontationen svarar Karin inte längre i telefon när Anna ringer. När Anna kollar saldot på sitt bankkonto så ser hon att någon har betalat med hennes kort vid tre tillfällen under tiden från att plånboken försvann och hon upptäckte att den var borta. När Anna pratar med sin bank berättar de att hon måste anmäla kortet försvunnet till polisen för att de ska kunna betala tillbaka pengarna som fattas.

När Anna gör en polisanmälan berättar hon om plånboken samt att det gjorts köp med hennes kort. Polisen frågar om hon tror att hon tappat plånboken ute, men Anna säger att hon vet hon inte tappat den. När polisen frågar om någon varit hemma hos henne under tidpunkten hon tror att plånboken försvann så svarar Anna nekande. Först efter en stund kommer hon på att Karin har varit där, och berättar för polisen om Karin. Polisen frågar Anna ifall hon och Karin varit ovänner, och Anna säger att hon inte vet eftersom de inte träffats sedan hon frågade Karin om plånboken. Polisen frågar även Anna om det fanns kontanter i plånboken, och Anna svarar att det inte fanns det.

Polisen frågar om Anna är säker på det, och Anna svarar att hon inte är säker. Efter en stund säger hon att hon tror att det fanns 500 kr i plånboken. Polisen undrar om hon "tror" att plånboken innehöll 500 kr eller om hon "vet" att det fanns det. Anna svarar att hon vet att det fanns 500 kr i plånboken och att det är Karin som tagit dem. När polisen frågar varför Anna inte sade något om kontanterna från början om hon visste att de var borta, svarar hon att hon glömde det. Polisen säger till Anna att det är olagligt att ljuga om att saker blivit stulna om de inte faktiskt blivit det, och att man då kan bli anmäld för försäkringsbedrägeri. Efter det frågar polisen återigen Anna vad som är försvunnet. Anna säger först att hon inte vet, men sedan säger hon att plånboken med bankkortet i är borta. Polisen frågar om inte kontanterna också är borta då, och Anna svarar att det är de inte.

På nästa sida följer ett par frågor om texten du just läste. För varje påstående, ange om det stämmer överens med texten du just läste eller ej.

(Kontrollfrågor)

Fråga 1

Annas plånbok innehöll 100 kr.

- Sant
- Falskt

Fråga 2

Anna och Karin har varit vänner sedan de var barn.

- Sant
- Falskt

Fråga 3

Anna har downs syndrom

- Sant
- Falskt

Fråga 4

Annas bank uppmanar Anna att anmäla plånboken försvunnen till polisen.

- Sant
  - Falskt
-

Fråga 5

I vilken utsträckning tycker du Annas vittnesmål var:

	I mycket låg utsträckning					I mycket hög utsträckning	
	1	2	3	4	5	6	7
Rimligt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Övertygande	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trovärdigt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Detaljrikt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 6

I vilken utsträckning tycker Du att händelsen som beskrivits innehöll svårförklarliga punkter (t.ex. överdrifter, motsägelser, påhitt, felaktigheter)?

	I mycket låg utsträckning					I mycket hög utsträckning	
	1	2	3	4	5	6	7
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 7

I vilken grad tror du att Anna talar sanning?

	I mycket låg grad					I mycket hög grad	
	1	2	3	4	5	6	7
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 8

Hur sannolikt tror du det är att:

	Inte alls sannolikt			Mycket sannolikt			
	1	2	3	4	5	6	7
Plånboken blivit stulen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Plånboken innehöll kontanter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 9 (Ej obligatorisk)

Vad tror du att denna studie handlar om?

Denna studie handlar om attityder kring trovärdigheten hos brottsoffer med downs syndrom. Om det finns något du undrar över om enkäten du just besvarat, vill uppmärksamma problem du fått när du svarat (fick du några tekniska problem? Var frågorna otydliga/tydliga?) eller om du bara vill ge allmän feedback på enkäten, så kan du göra det här.

Tack för att du tog dig tid att göra denna undersökning.

Dina svar har registrerats.